

Egy távcsővásárlás ürügyén...

... méláztam el magamban a múltról és a jelenről, de inkább az amatőrök kezében lévő csillagászati eszközökről. No nem kell nagy dolgokra gondolni, bár számomra még mindig nagy dolog egy új, gyári eszköz beszerzése. Valamikor a '70-es évek végén ismerkedtem az égbolttal, kötöttem barátságokat amatőr csillagászokkal. Közülük sokan még mindig aktívak, sokan abbahagyták – legalább is látható módon – a fényes pöttyök vizsgálatát. De mindig nagy élmény volt egy-egy észlelőtábor, egy hétvégi összejövetel, még ha spártaiak is voltak a körülmények (lásd: Ráktanya felépítése előtt).

Ezen az összejöveteleken mindenki beszámolt legújabb szerzeményéről – ha volt – mese arról, mit és milyen minőségben látott. Azt mindenki tudja, hogy ekkor jelentős volt a tükrösök száma, kevéske számú refraktor volt használatban (elsősorban Zeiss), de túlnyomóan saját készítésűek voltak mindennapi használatos eszközeink. Legyen ez akár a tükör, vagy a kereső, netán okulár is. Még most is nosztalgiaival gondolok arra, hogy milyen elismeréssel vegyes irigységgel nézegettünk egy *Csatlós-féle* tükrőt magában foglaló Dobsont, vagy *Rózsika-féle* mechanikát, és egyéb „kütyüket”. Egy alkalommal kölcsön kaptam Fidusz 27 centis dobsonját, amit úgy mutattam be feleségemnek: – *Nézd, ez most az ország legnagyobb amatőr kézben lévő eszköze.* – No igen, mondta nejem, és elmélázva nézte a használat során (mert használata rendszeres volt) a talpdeszkán maradt csirkeudvari végeterméket.

Nos ezek a gondolatok kavargtak bennem, amikor arra adtam a fejem,

hogy egy új eszközt vegyek. Kínálatban nincs hiány. Azt veszel meg, amit akarsz, feltéve, hogy a pénztárcád is bírja. De nagy a választék, nehéz a döntés. Refraktort vegyek, vagy reflektort? Makszutow-Cassegrain, vagy Schmidt-Cassegrain rendszerű? A refraktor APO legyen, vagy csak úgy egyszerűen. A mechanika Dobsont rendszerű, vagy háeku5? Megannyi kérdés, amire választ nagyon nehéz találni. Olyan helyzetbe kerültünk, mint az autóvásárlással. Túl azon, hogy szintén bármi megvehető, de a barátok...! – *Pont azt, képes vagy érte adni annyit?! A másik lényegesen jobb, ami kütyüt még adnak hozzá, az parasztkavítás!*

Kellően elbizonytalanodva aztán csak veszel valamit. Bár a pénztárcád behatárolja a kiegészítő eszközök számát és minőségét, de nem számít. Gyorsan megmagyarázod magadnak, hogy úgysem veszel a közeljövőben okulárt, netán Barlow-t (dehogynem!), így gyorsan kiválasztasz egy-két, korábban elérhetetlennek ítélt eszközt. Kész, befejeztem, hazavittem.

Következik a szertartásos ténykedések sorozata. Mint egy új férj a nászéjszakán az ifjú asszonyt, úgy csomagolod ki dobozaiból (valljuk be, a hátsó agyféltekében kissé lelkiismeret-furdalásos beütésekkel) hön áhított műszert, tartozékait. Észlelsz is vele, és megállapítod, hogy remek vásárt csináltál. No de mit ér az öröm, ha nem tudod megosztani másokkal. Bár ne tette volna.

Azonnal és lényegretörően beledöngölnek a földre véleményükkel. – *Képes voltál adni egy APO-ért annyit? És mit gondolsz, lényegesen jobb a kép? ÁÁÁ! Az én 15 centisem igaz, hogy színez egy kicsit, de engem nem érdekel. Na és! Tudom, hogy a Mars vörös, és nem kék a széle.* Vagy: – *Hát nem akarlak elkéseríteni, de semmit sem fogsz kapni ezért, ha el akarod adni.* (Miért akar-nám, hiszen most vettem.) *A 25x100-as binokliá? 50 000-nél többet nem fogsz kapni*

érte. Különösen azért nem, mert tucatnyi hasonló binokli van forgalomban, amit „kis szépséghibával” (azaz penészes prizmákkal!) szinte ingyen dobtak piacra. Az objektívjei értékesek, a többi része optikailag haszontalan, csak magában a binokliban használható. Ha ennél többért vették, akkor ismét ajándékoztál valakinek egy kis lét.

Ezek után mit is mondhatok? Visszasírom a régi időkből azt, amikor örültünk annak, ha valamelyik amatőr társunknak új eszköz került a birtokába. Amikor élmény volt belenézni csak úgy egy frissen elkészült amatőr készítésű távcsőbe, majd megdicsértük a látott képet. Úgy látom – mint majd’ mindenütt – e téren is „begyűrűzött” a focieffektus: mindenki ért hozzá.

Bár lehet, hogy megöregedtem és nem vagyok fejlődőképes.

Dr. Földesi „Fefe” Ferenc

A csillagász álma?

A Művészetek Völgye 2006 rendezvény-sorozatának népszerű helyszíne volt a taljándörögdi Interszpuntyik, a volt úrtávközlési állomás épülete és kertje. Reggeltől estig a látogatók bejárhatták a létesítményt, mégpedig az intézmény korábbi munkatársai vezetésével. Este 6 órától ismeretterjesztő előadásokra került sor, míg este 9 órától a Kréta-kör társulat előadását tekinthették meg az érdeklődők, A csillagász álma címmel. Az első két programra ingyenes helyjegyet, az utóbbira külön kiegészítő jegyet is kellett váltani. A produkciót nagyjából 70 közreműködő hozta létre, a színészek közt számomra Schrerer Péter neve volt ismerős. A csapat a bemutató előtt három héttel kezdett a helyszínen dolgozni, a hely szelleméhez és a tárgyi adottságokhoz alkalmazkodva hozták létre a színvonalas kiállítású, pazar és tökéletesen kidolgozott technikai elemeket föl-vonultató, két órás műsort.

Az ismertetőből kiderül: a csillagász álma az, hogy egy napon idegen lények jelennek meg a Földön. Az előadás elején meg is jelenik, valóban, mintegy 25 egyen-barnaköpenyes, egyen-bajuszos, SZTK-szemüveges tudós-típusfigura, kilépnek az állomás üvegajtáján a szárazgözből, elemlámpákkal és gesztusokkal kommunikálva megismerkednek a környülállókkal, majd elvezetik őket az első jelenet színhelyére. Ezek a néma figurák lennének a földönkívüliek? Talán igen, bár azt az értelmezést sem lehet kizárni, hogy ők a tudósok, és a néző a földönkívüli. Mindkét szereposztás mellett (és ellen) lehet számos érvet találni az előadásból. A szerepek elmosódása azonban, mint látni fogjuk, nem idegen az előadás egészétől, ahol a nézők és a színész között egyébként szintén gyakran elmosódott a határ.

A nyitány után laza, pontosabban fogalmazva: egymással semmilyen kapcsolatban nem lévő jelenetek következnek, amelyekben a klasszikus Monthy Python társulatra jellemző humorral találkozzunk. Először a nézőknek kell „biciklis” áramfejlesztő segítségével kivilágítani a játékeret, később „vetelkedő” keretében kiválasztják a legnehezebb génállományú jelentkezőt, majd láthatunk kísérletet egy úrállomáson, súlytalanságban, szerelőcsarnokot, divatbemutatót, vadászrepülő-műrepülést vadászgépek helyett négy biciklistával, egy értekezős filmvetítést („megkérdeztük az utca emberét”) a hangyákról, fákyás felvonulást. Közben látunk néhány installációt, amelyeknek szándékosan semmi köze sincs a közben történő dolgokhoz: túlszoknyába öltöztetett ölebet virágoskertben, antennára fölakadt ejtőernyőst, vezető nélkül közlekedő kockaladát egy korábbi erőszakos cselekmény félreérthetetlen jeleivel. A zene jórészt élő, néha hangszerből jön, szomorú közép-amerikai lassú és nagyon

komoly barokk zene váltakozik. Záróképként az egyenruhások búcsúznak és visszatérnek az úrállomásba, hogy végre eljárnak örült táncukat az épület tetején elhelyezett óriási parabolaantenna alatti nyitott kerengőben, mintegy három emelet magasságból a néző feje fölött. Könnyed nyári szórakozás, kellemes levegő és az égen ragyogó csillagok, a ritkán látott helyszín és a tudomány közel-ségének izgalma, ez volt ez az előadás.

De valóban csak ennyi? Nem lehet függetleníteni magunkat attól az üzenettől, amit az összefüggéstelen jelenetek egymásutánja sugall: olyan világban élünk, ahol (1) bármi megtörténhet, és (2) semminek sincs hatása a rákövetkező eseményre. Hiszen (érvel egyszer szóban is az előadás) végtelen világunkban a legvalószerűtlenebb események is biztosan bekövetkeznek valamikor, tehát számítanunk kell rájuk; viszont a legnagyobb események is csak porszemek a végtelenhez képest, tehát a világ történetére úgy általában semmilyen befolyásuk nincs. Ezt az üzenetet egy „filozófiai egyveleg” is megpróbálja alátámasztani, Kant, Hegel, Marx, Nietzsche, Heidegger, Einstein kiragadott mondatait halljuk egymás hegyén-hátán – attól függetlenül, hogy a citált filozófusok tanaiból lezűrhető-e bármi, ami párhuzamos az előadásban üzeni kívánt gondolattal. A végkövetkeztetés az, hogy a világ egészében teljesen rendezetlen, valójában semmit sem tudhatunk, és még abban sem lehetünk teljesen biztosak, hogy semmit sem tudunk (Ez az utóbbi állítás nagy ismeretelméleti önellentmondás, amin a „hivatalos” neopozitivistá filozófia a huszadik század közepén végül megbukott). Tágyalt előadásunk szerint az ember ne is próbáljon meg a világban rendet tenni. Hiszen ha rendet tesz, az világgépet igényel, amit más, eltérő nézeteket valló ember a saját rendje és lényé elleni egzisztenciális támadásnak fog

majd föl. Ez agressziót, háborút és világégést hoz maga után. Egyedül a tudósok joga, hogy rendet próbáljanak teremteni a rendetlen világban, s az emberi életet „kicsivel a vásári komédia szintje fölé, a tragikumig” emeljék.

Nem csoda, hogy a huszadik századtól megviselt korunkban ezek a neopozitivistá visszfények foglalkoztatják a ma műkedvelő filozófusainak talán túlnyomó többségét. Ám attól függetlenül, hogy ez az üzenet valóban egy majdnem-igazság, a leglényegesebb kérdésnél be kell látnunk, hogy ez „a majdnem egy illedelmes nem”. Mert bár porszemek vagyunk úgy általában, de én pont a saját magam számára nem vagyok porszem, s így a világhoz való belső viszonyomat képtelenség a porszem nézőpontjára szűkíteni. Továbbá: ha a múltnak semmi hatása a jelenre, az jövő pedig teljességgel beláthatatlan, úgy nem volna például semmi okunk az örömrre sem a múlt, sem a remélt jövő miatt, legföljebb pillanatnyi élvezetek rabjai lehetünk. Mivel viszont az ember teljes lényébe mélyen van kódolva a tartós (lehetőleg örök) boldogság utáni vágy, A csillagász álma emberképe – ha teljesen komolyan vesszük – lényegileg torz. De sokszor ez a majdnem-filozófia rejlik az ufózás és az ezotéria mélyén is. Semmit sem tudunk és minden lehetséges, tehát minden be is következik, az ufók nyilvánvalóan köztünk vannak, mondja a hívő ufológus. S talán itt érhető tetten, hogy az előadás néző-színész szereposztásában miért nem derült ki az sem, hogy valójában ki a földönkívüli: a „tudósok-e” vagy a „nézők”.

Lehetne még folytatni a műkedvelő filozofálást – nem teszem, nem ez ennek az írásnak a célja. Inkább végezetül a legizgalmasabb technikai megoldásról emlékeznék meg. Érdekes volt a súlytalanság szimulálása oldalra fordított szobában és elfordított kamerával, de álló,

2:1 arányú képkivágással. A jobbról-balra irányú gravitáció az egyébként lefelé nehézkedés szerint elrendezett be rendezések közt, főleg, ha mindez egy ennyire „fönről lefelé” álló képpel társul, szinte zavarbaejtően jó optikai csatlódás a súlytalanság szimulálására. Az előadás azonban egyéb szempontból csak közvetetten kötődött magához a helyszínhez vagy az űrutatáshoz általában. Aki tudományos-fantasztikus produkciót várt, nyilvánvalóan csalódott, mint ahogy komolyan vehető mélységek nyomára sem igazán lehetett akadni. A csillagász álma „mindössze” egy emberközpontú, kissé keserédes, egyéni humorú komédia világunkról, amit egészen komolyan venni nem lehet, és nem is kell. A mindent elnéző mosoly és a fel szabadult nevetés azonban jól megfér egymás mellett mind a szereplők, mind a közönség arcán.

Szabó M. Gyula

Kisújszállási szakkör

Szeptemberben szakkör indul fiatalok számára Kisújszálláson, Tóth János vezetésével. Előadások, hírek, információk cseréje és közös észlelések szerepelnek a tervezett programban Tóth János szakkörvezető 15 cm-es Dobson-távcsövével. Az érdeklődők az alábbi címen jelentkezhetnek: Tóth János, 5310 Kisújszállás, Apafi utca 39., tel.: (30) 501-2533, E-mail: janilepus79@citromail.hu

Telefonszám-átvétel

Rózsa Ferenc tekoztatja megrendelőit, hogy új telefonszáma: (20) 462-6482

Makszutov.hu
Tel: 20/98-49-302

web: www.makszutov.hu
email: info@makszutov.hu

Legyen Ön is ...

Perfekcionista
Celestron 80/600 ED
apokromatikus távcső a kiváló kontraszt és képesség érdekében

tubus:	105 000 Ft
EQ-3:	145 000 Ft
Adv EQ-5:	174 000 Ft
Adv EQ-5 GoTo:	300 000 Ft

Mobilizálható
Celestron 150/1500 SC
Schmidt-Cassegrain távcső a maximális hordozhatóságért

tubus:	169 900 Ft
EQ-3:	199 900 Ft
Adv EQ-5:	239 900 Ft
Adv EQ-5 GoTo:	350 000 Ft

Nagyravagyó
Celestron 200/1000 Newton
Newton rendszer a legkedvezőbb ár érdekében

tubus:	90 000 Ft
Adv EQ-5:	155 000 Ft
Adv EQ-5 GoTo:	285 000 Ft

Felárak

pólustávcső:	8 000 Ft
EQ-3 kétmotoros vezérlés:	33 000 Ft
EQ-5 kétmotoros vezérlés:	39 000 Ft

Figyelem! Más "advanced" jelzésű mechanikákhoz képest az általunk forgalmazott Celestron mechanika **5 cm-es acélalákkal** és RA tengelyen **golyóscsapágy**azással rendelkezik a kimagasló stabilitás és precizitás érdekében.

